

TIIVISTELMÄ

**ITÄ-SUOMEN SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUS (ISO)**

TOIMINTASUUNNITELMA 2003 -

**Tarja Kauppila
Markku Herrala
Arja Jämsén
Johanna Antikainen
Marja-Liisa Soininen
Sirpa Blom**

YLEISTÄ	3
KAINUU	4
POHJOIS-KARJALA	5
POHJOIS-SAVO	6
ETELÄ-SAVO	7

YLEISTÄ

Sosiaalialan *osaamiskeskustoiminnan päätarkoitus* on luoda ja ylläpitää pysyvää, koko maan kattavaa *yhteistyörakennetta* sosiaalialan osaamisen edistämiseksi.

Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen (ISO) toiminta-alueeseen kuuluvat Kainuun, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Etelä-Savon maakunnat. Itä-Suomessa työn kehittämisen mahdollisuudet liittyvät mm. teknisten, toiminnallisten ja sosiaalisten innovaatioiden hyödyntämiseen sekä aitoon, kehittämisen synergiaa vahvistavaan kumppanuuteen toimijoiden kesken.

ISON *visiona* on vuoteen 2007 mennessä muodostaa koko Itä-Suomen kattava, laadukkaasti, tuloksellisesti ja vaikuttavasti hyvinvointia edistävä sosiaalialan kehittämisverkosto.

ISON *toiminta-ajatuksena* on edistää hyvinvointia

- selvittämällä ja ennakoimalla kehittämistarpeita,
- vahvistamalla sosiaalialan perus- ja erityisosaamista sekä
- turvaamalla sosiaalialan asiantuntemuksen ja palvelujen kehittymistä ja välittymistä Itä-Suomessa.

Keskeisiä *arvoja* ISO-toiminnassa ovat käytännön kehittämistarpeet, yhteistyö, innovatiivisuus ja tuloksellisuus.

Vuonna 2003 toiminnassa voidaan erottaa eri tasoisia strategisia tehtäviä:

- valtakunnallinen/kansallinen ja kansainvälinen taso eli yleisiin hyvinvointi- ja sosiaalipoliittisiin tavoitteisiin vaikuttaminen ja sosiaalialan kansallisiin kehittämiskeinoihin tarttuminen,
- alueellinen, maakunnat ylittävä Itä-Suomen ulottuvuus, kehittämistyön synergian systemaattinen lisääminen ja
- paikallinen, maakunta-/seutukunta- ja kuntaulottuvuus, sosiaalialan henkilöstön osallistuminen toimintaan.

Tavoitteena on em. tasoilla kehittämistyötä tukevan viestinnän edistäminen sekä tietotekniikan sovellusten monipuolinen käyttö ja kehittäminen.

Verkostoja on rakennettu ja kehittämistoimintaa käynnistetty

- varhaiseen tukemiseen,
- lastensuojeluun/lastensuojelun sijaishuoltoon,
- päihdetyöhön,
- kuntouttavaan työllistämiseen,
- vammaisalalle,
- ikääntymisen kysymyksiin,
- maaseutusosiaalityöhön,
- kansalaisten osallistumisen tukemiseen
- raja-alueosaamisen vahvistamiseen sekä
- tietotekniikan sovellusten hyödyntämiseen/kehittämiseen.

Osaamisverkostotyötä jatketaan edelleen vuonna 2003.

ISO-toiminnan perusrahoitus tulee valtionavustuksesta ja kehittämishankkeiden rahoituslähteet valikoituvat hankekohtaisesti. Toiminnan hallinnollinen vastuutaho on ISO-yhdistys (Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kannatusyhdistys ry). Yhdistyksen jäseniksi ovat Tervetulleita kaikki alueen kunnat sekä sosiaali- ja terveysalan yhteisöt!

kehittämistyötä tukevan viestinnän edistäminen ja tietotekniikan hyödyntäminen ...

The logo consists of the letters 'ISO' in a bold, green, sans-serif font. The letter 'O' is partially enclosed by a circular graphic element that resembles a stylized globe or a network node.

KAINUU

ISON Kainuun yksikkö toimii verkostomaisesti eri yhteistyötahojen kanssa sosiaalialan aseman ja osaamisen vahvistamiseksi osallistumalla alueelliseen kehittämiseen ja hyvinvoinnin edistämiseen. ISO/Kainuu linkittää eri toimijatahoja, järjestää kehittämiskohtaamisia ja kokoaa kehittäjäverkostoja.

ISO/Kainuu toimii tiiviissä yhteistyössä ennen kaikkea Kainuun liiton ja sen koordinoiman Kainuun hallintokokeilun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän palveluja valmistelevien ja suunnittelevien toimielinten kanssa sosiaalialan vahvistamiseksi ja erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ja hyvien käytäntöjen vahvistamiseksi Kainuun hallintokokeilun yhteydessä.

Varhaiskasvatukseen, varhaiseen tukemiseen liittyvät asiat Itä-Suomessa ovat ISON Kainuun yksikön koordinoitivastuulla. Tämän alueen kehittämistyötä varten kootaan v. 2003 Itä-Suomen alueen *Varhaisen tukemisen osaamis- ja kehittämisverkosto eli VARTUKE –työryhmä*, jonka tehtävänä on koordinoida varhaiskasvatukseen, varhaiseen tukemiseen liittyvää koulutus-, tutkimus- ja kehittämis yhteistyötä Kainuussa ja vähitellen koko ISO-alueella. VARTUKE-työryhmä kokoaa yhteen ISO-maakuntien Varhaiskasvatuksen ja varhaisen tukemisen kehittämistyöryhmiä, joiden kautta mahdollistuu ISO-maakuntien vuorovaikutteisuus. ”Varhaiskasvatuksen/päivähoidon ja lastensuojelun rajapinnat” –seminaari järjestetään toukokuussa. Tavoitteena on konkretisoida ja syventää varhaisen puuttumisen ja tukemisen käytäntöjä monitoimijaisessa palveluverkostossa.

**varhaisen
tukemisen ja
osaamisen
kehittämis-
verkosto
VARTUKE ...**

ISON aloitteesta työstetyn ja Kajaanin kaupungin hallinnoiman *Lapsuuden kehityksen tukemisen Kainuun malli –hankkeen* toteutukseen osallistutaan yhteistyössä Kainuun kaikkien kuntien, Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutusyksikön ja Oulun lääninhallituksen kanssa. Hanke toteutetaan v. 2003 – 2006. Tavoitteena on luoda varhaiskehitystä tukeva päivähoidon malli 0-6 –vuotiaille ja kehityksen jatkumoa rakentava ja syrjäytymistä ehkäisevä toimintamalli Kainuussa.

Muun sosiaalialan vahvistamiseksi ja sosiaalipalvelujen kehittämiseksi Kainuussa tehdään yhteistyötä mm. seuraavissa asioissa v. 2003:

- Kainuun maakunnallisten sosiaalipalvelujen järjestämisen suunnitteluun (vrt. Kainuun hallintokokeilu) liittyen järjestetään työkokous/-kokouksia koskien *Kainuun maakunnallisen lastensuojelun avohuollon ja sijaishuollon palveluyksikön* perustamista. ISO/Kainuu tarjoaa ko. yksikön suunnitteluun avuksi kahden jo organisoimansa selvityksen tietoja ja välittää muiden ISO-maakuntien osaamista ja toimintamalleja suunnittelu- ja valmistelutyön tueksi.
- ISON aloitteesta käynnistyneet toimeentulotuen myöntämiskäytäntöjä koskevat työkokoukset jatkuvat. Tavoitteena on *yhtenäistää Kainuun kuntien toimeentulotuen myöntämiskäytäntöjä ja tuottaa esityksiä valtiovallalle toimeentulotuen ja vähimmäisturvan kehittämistoimenpiteiksi ja epäkohtien poistamiseksi*. Syksyllä 2003 järjestetään ”Luukulta luukulle” –seminaari, jonka tarkoituksena on paneutua lapsiperheiden ja työttömien sosiaali-, toimeentulo- ja vähimmäisturvan kysymyksiin.
- *Vammaispalveluihin liittyvien kuvapuhelin- ja tulkkipalvelujen koordinoimiseksi* Kainuussa ja Kainuun hallintokokeilun yhteydessä järjestetään toukokuussa ko. palveluja koskeva työkokous Kainuun kuntien jne. tärkeille toimijatahoille.
- *Sosiaalityön maisterikoulutuksen ja sosiaalialan muunkin koulutuksen tarpeita ja kehittämismahdollisuuksia* selvitetään eri yhteistyötahojen kanssa.
- *Kainuun kuntien sosiaalijohtajien ja –työntekijöiden työkokouksia* järjestetään tarpeen mukaan.

POHJOIS-KARJALA

Yksikön toiminnalle on leimallista verkostomainen yhteistyötapa. Yksikkö toimii samoissa tiloissa useiden hyvinvointialan kehittäjien kanssa osana Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveysturvan aluekeskusrakennetta. Yksikkö järjestää yhdessä Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistyksen kanssa säännölliset sosiaalijohdon työkokoukset, jotka tarjoavat hyvän alustan yhteiselle kehittämiselle ja vuoropuhelulle. Honkalammen ky:n kanssa on solmittu yhteistyösopimus, jonka perusteella Honkalammen ky osallistuu vammaisalan kokeilu- ja kehittämistoiminnan rakentamiseen osana ISO-toimintaa. Yksikön toimintaa ohjaa ja tukee alueellinen ISO/Vep-johtoryhmä.

ISON Pohjois-Karjalan yksikkö osallistuu aktiivisesti hyvinvointipoliittiseen kehittämiseen ja ohjelmatyöhön hyvinvointiklusterissa ja aluekeskusohjelmassa. Yksikkö osallistuu maakunnan seutuhankkeisiin ja vastaa mm. maakunnallisen sosiaalihuollon seutusuunnitelman työstämisestä. Vuonna 2003 keskeisenä tehtävänä on vahvistaa kehittämistyön pohjaksi alueellista ja paikallista tiedontuotantoa, ja kansalaisnäkökulman selvittämiseksi yksikkö osallistuu kansalaiskyselyn toteuttamiseen. Yksikkö järjestää yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa työkokouksia ja temaattisia tapaamisia, tiedottaa ja osallistuu julkaisutoimintaan.

Yhteiseen oppimiseen

Sosiaalialan osaamista vahvistetaan hakemalla uusia muotoja työelämän ja koulutuksen yhteistyölle. Oppimisympäristöjen kehittämistä on käynnistynyt useilla alueilla, esimerkiksi vanhustyössä (Joensuun kaupungin Koivupiha), lastensuojelussa (Joensuun perhekeskus), vammaisalalla (Honkalampi-keskus) ja kolmannella sektorilla ja kansalaistoiminnassa (Joensuun kansalaistalo).

**oppimis-
ympäris-
töjen kehit-
täminen ...**

Hyvien oppimisympäristöjen kehittäminen lähtee monialaisen oppimisen hyödyntämisestä ja pitkäjänteisemmän kehittämisen tavoitteesta. Samalla vahvistetaan sosiaalialan perus- ja täydennyskoulutusta ja tutkimusta työelämälähtöisempään suuntaan ja saada kehittämishankkeet kiinnittymään vankemmin perustyöhön.

Tutkimusyhteistyössä Joensuun yliopiston kanssa selvitetään mm. muistisairaiden hoidon ja palvelujärjestelmän kysymyksiä sosiaalialan näkökulmasta. Täydennyskoulutusyhteistyöryhmässä kehitetään yhteistä koulutussuunnittelua ja –markkinointia.

Ikääntymistä, vammaisalaa, raja-alueosaamista ja kansalaistoimintaa

Pohjois-Karjalan yksikön erityisinä kehittämisen alueina ovat ikääntymisen kysymykset, vammaisalan kokeilu- ja kehittämishankkeiden tukeminen, raja-alueosaaminen ja kolmas sektori ja kansalaistoiminta. Monialaisessa yhteistyössä kehitetään taiteen ja kulttuurin menetelmien käyttöä ja soveltamista sosiaalialan työssä. Yksikkö osallistuu Itsenäisen Suoriutumisen Innovaatiokeskuksen käynnistämiseen osajaverkoston jäsenenä.

Yhteiseen kehittämiseen

Hyvinvointialan ohjelmalliseen kehitystyöhön osallistumisen rinnalla yksikkö osallistuu hankeyhteistyöhön – hankkeiden suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Merkittävä yhteinen hanke tänä vuonna on Pohjois-Karjalan sosiaalityön kehittämishanke, joka rakentuu dialogissa kansallisen sosiaalialan kehittämisohjelman kanssa. Muita yhteisiä hankkeita ovat mm. STEP-lähialueportaali, Vammaisalan kehittämisverkostohanke, Sosiaali- ja terveydenhuollon työvoiman tulevaisuus ja Kathy (Kansalainen – Tietoyhteiskunta – Hyvinvointi).

ISO

POHJOIS-SAVO

Monipuolisesti eri tahojen edustajista koostuva (käytännön työntekijät, hallinto, tutkimus, opetus) **ISON Pohjois-Savon alueellinen ohjausryhmä** linjaa ja tukee Pohjois-Savon yksikön toimintaa.

Pohjois-Savon yksikön erityisenä painopistealueena on lastensuojelu, joka tarkoittaa lastensuojelun kehittämisen koordinaatiovastuuta koko Itä-Suomen alueella.

Lastensuojelun konsultaatiopalvelut –hanke käynnistyy vuoden 2003 aikana. Tarkoituksena on toteuttaa koko Itä-Suomen kattava lastensuojelun henkilöstöä arkipäivisin palveleva konsultaatiomahdollisuus puhelimitse. Hankkeen aikana kerätään tietoa siitä, millaisiin kysymyksiin kaivataan lastensuojelussa eniten tukea ja luodaan malli konsultaation toteuttamistavasta.

Vuoden 2003 aikana on tarkoitus jatkaa seutukuntien/maakunnan sosiaalialan eri tahojen *työkokouksien* järjestämistä ja niihin osallistumista.

Alkuvuodesta järjestetään seutukunnittain tapaamiset, jossa käsitellään lastensuojelun seudullisia palveluita. Toukokuussa toteutetaan sosiaalijohdolle, luottamushenkilöille ja lastensuojelun henkilöstölle kuntaseminaari, jossa käsitellään erityisesti maakunnallisen lastensuojelun sijaishuollon yksikön perustamista. Tarkoituksena on luoda käyttökelpoinen toiminnallinen ja rahoituksellinen malli *maakunnallisen lastensuojelun sijaishuoltoyksikön* perustamiseksi vuonna 2004.

Asiantuntija- ja yhteistyötapaamisia järjestetään esimerkiksi lastensuojelun, ikääntymisen ja vammaisalan kysymyksissä ja koordinoidaan toimintaa Pohjois-Savossa muiden maakuntien painopistealueiden tuottamien hyvien käytäntöjen levittämiseksi. Kevään 2003 aikana on tarkoitus koota Pohjois-Savon vanhustyön ammattilaisista koostuva *ikäntymisen työryhmä*. Vammaisalan työryhmän tarve selvitetään sekä mietitään VEP:n päihdehuollon kehittämisryhmän toiminnan jatkamisen muoto.

Itäsuomalaisen lastensuojelun osaamisen vahvistamisen käynnistämistä ja suunnittelua varten on perustettu neljän maakunnan lastensuojelun osaajista koostuva ILO–tukityöryhmä. Työryhmän tarkoituksena on toimia tukiryhmänä *Itä-Suomen lastensuojelun osaamisverkoston (ILO)* toiminnan organisoimiseksi ja kehittämiseksi, nostaa esille ja tietoisuuteen lastensuojelun keskeisiä tarpeita ja kehittämiskohteita, linjata osaamisverkoston keskeisiä sisältöjä ja toimintatapoja sekä toimia lastensuojelun osaamisverkoston tunnetuksi tekemiseksi ja hyvien käytäntöjen levittämiseksi.

Vuonna 2003 järjestetään yhteistyössä Itä-Suomen lääninhallituksen kanssa kolme Itä-Suomen alueen *lastensuojelun koulutusseminaaria*. Teemoina ovat lapsen kanssa työskentely huhtikuussa, lastensuojelun juridiikka toukokuussa sekä syksyllä jälkihuolto. *Mentoroinnin* käytännön selvitystyötä lastensuojelun osalta käynnistetään erityisesti yhteistyössä Pohjois-Savon ammattikorkeakoulun Iisalmen yksikön sosiaali- ja terveystieteiden kanssa. .

Tutkimuksen ja käytännön vuoropuhelua pyritään syventämään kehittämällä systemaattisempaa käytännöstä nousevien tutkimusaiheiden keräämistä ja välittämistä sekä tutkimustiedon esittelyä. Kevään 2003 aikana ilmestyy *ISON lastensuojelun julkaisu*, joka käsittelee lastensuojelun polkua varhaisesta tukemisesta sijaishuoltoon.

lastensuojelun koulutusseminaarit ...

ETELÄ-SAVO

ISO/Etelä-Savo luo verkottumalla suuntaviivoja pitkäjänteiseen kehittämistoimintaan

Kehittämistoiminta perustuu alueellisten kehittäjäverkostojen tavoitteelliseen ja moniulotteiseen sisällölliseen yhteistyöhön. Verkostojen yhteistyötä ja alueellista kehittäjäroolia vahvistetaan yhteisellä aluekehittämisen koulutusohjelmalla. ISO/Etelä-Savo rakentaa kehittäjäkumppanuutta maakunnan aluekeskusohjelmien puitteissa kolmella seutukunnalla (Mikkelin, Savonlinnan ja Pieksämäen seutukunnat). *Maaseudun palveluinnovaatiohanke* on osa Etelä-Savon hyvinvointi-klusterin toimeenpano-ohjelmaa ja tuottaa paikallisia ja seudullisia maaseutu-erityisyyttä tunnistavia palvelumalleja pilottialueenaan RaJuPuSu-seutukunta.

ISO/Etelä-Savon yksikkö yhdessä Mikkelin ammattikorkeakoulun ja DIAK Pieksämäen kanssa levittää ja juurruttaa hankkeen tuottamia hyviä käytäntöjä koko Itä-Suomen alueelle ja kansalliseen vaikutuspiiriin.

VEP-yhteistyössä kehittäjätyöryhmät painottavat erityisosaamisen ja erityispalvelujen seudullista selvittämistä sekä osallistuvat kehittämishankkeiden kautta palvelurakenteiden ja –sisältöjen uudistamistyöhön. *Lastensuojelun avokuntoutustyöryhmä* selvittää innovatiivista seudullista perheneuvolamallia hankerahoituksen avulla. *Erityispäivähoidon* seudullista osaamista ja palvelujen kehittämistä selvitetään.

Kuntouttava työllistäminen, päihdetyö, lastensuojelun sijaishuolto ja maaseutusosiaalityö

ovat Etelä-Savon painopistealueina koonneet näkyvät ja vaikuttavat osaamis- ja kehittäjäverkostot ja profiloineet sisältö-, kehittäjä- ja palveluosaamistaan yli maakunnan ja ISO-alueen. Yhteistyötä Sosiaalitalouden tutkimuskeskuksen kanssa lujitetaan.

ISO/Etelä-Savo yhdistää arjen kokemusta, tieteellistä tietoa ja koulutusta

Etelä-Savossa järjestetään kaikilla ISON kahdeksalla sisältöalueella koulutukselliset seminaarit ja foorumit. Hyvää tutkijaforumikäytäntöä jatketaan maaseutusosiaalityössä ja luodaan päihdetyöhön. Päihdetyössä kootaan itäsuomalainen teemaopettajaverkosto. Kaikilla sisältöalueilla ryhdytään kokoamaan asiantuntijapankkia.

Aikuissosiaalityön alaa vahvistetaan pilotoimalla täydennyskoulutusohjelma Mikkelin kaupungin aikuissosiaalityön tiimille. *Aktiivisena ikääntymisen -työryhmä* kehittää maakunnallista ikäihmisten korkeakoulua uudenaikaiseksi kolmen sukupolven oppimisympäristöksi tutkimus- ja kehittämiskeskuksen avulla Mikkelin kaupungin päiväkeskukseen.

ISO/Etelä-Savossa kouluttajatahoja kootaan täydennyskoulutuksen foorumiin tarkoituksella löytää koulutuksen ja työelämän rajapintaan rakenne, jossa koulutustarpeet, koulutuksen tarjoajat ja rahoittajat kohtaavat.

ISON julkaisusarjaan tuotetaan maaseutusosiaalityön ja päihdetyön artikkelijulkaisut ja osallistutaan lastensuojelun artikkelijulkaisuun.

ISO/Etelä-Savossa parannetaan ammatillista imagoa ja osaamista laatutyöllä ja konsultaatiolla.

Lastensuojelun sijaishuollon *ILSE-verkosto* syventää prosessista laadunkehittämistään. Maakunnan sosiaalityöntekijät kutsutaan koolle. Tavoitteena on verkottaa sosiaalityöntekijät keskinäisen tuen - ja konsultaatiokäytäntöjen sopimiseksi sekä sosiaalityön näkyvyyttä korostavan yhteisen koulutusohjelman suunnittelemiseksi. Sosiaalityön koulutus- ja ammattityön rakenteita tarkasteleva STEAM-seminaari kutsutaan koolle syksyllä.

Sosiaalialan asiantuntemusta nostetaan esille vaikuttamalla maakuntaohjelman sosiaalipoliittisiin lausumiin, osallistumalla Sosiaalialan kansallisen kehittämisohjelman alueelliseen toimeenpanoon, toimimalla ohjelmatyössä (mm. Mikkelin Vammaispalveluselvitys ja Vammaispoliittinen ohjelma) ja vaikuttamalla taustatukena järjestökentän ja mm. kansalaisosallisuuden vahvistamisessa.

**arjen
kokemusten,
tieteellisen
tiedon ja
koulutuksen
yhdistä-
minen ...**

ISO

YHTEYSTIEDOT

ISO/Itä-Suomi Kuopion toimipiste

Tarja Kauppila, johtaja
Käsityökatu 15, 2.krs
70100 KUOPIO
puh. (017) 183 061, 044 718 7912
fax (017) 183 972
e-mail: tarja.kauppila@kuopio.fi

Sirpa Blom, sihteeriassistentti
Käsityökatu 15, 2.krs
70100 KUOPIO
puh. (017) 183 063, 044 288 3230
fax (017) 183 972
e-mail: sirpa.blom@kuopio.fi

ISO/Pohjois-Savon yksikkö Kuopion toimipiste

Johanna Antikainen, yksikön johtaja
Käsityökatu 15, 2.krs
70100 KUOPIO
puh. (017) 183 064, 044 295 1055
fax (017) 183 972
e-mail: johanna.antikainen@kuopio.fi

ISO/Pohjois-Karjalan yksikkö Joensuun toimipiste

Arja Jämsén, yksikön johtaja
Niskakatu 21
80100 JOENSUU
puh. (013) 748 804, 044 279 5037
fax (013) 222 647
e-mail: arja.jamsen@jns.fi

ISO/Etelä-Savon yksikkö Mikkelin toimipiste

Mali Soininen, yksikön johtaja
Raviradantie 16
50100 MIKKELI
puh. (015) 355 6683, 044 520 7109
fax (015) 355 6688
e-mail: mali.soininen@mikkeliyamk.fi

ISO/Kainuun yksikkö Kajaanin toimipiste

Markku Herrala, yksikön johtaja
Kalliokatu 7
87100 KAJAANI
puh. (08) 615 7757, 044 279 0455
fax (08) 615 5670
e-mail: markku.herrala@kajaani.fi

Katso ajankohtaiset
ISO-tapahtumat Internetistä:

www.isonetti.net

